

вона просто неможлива. Але зважаючи на план розвитку ПЗФ та на заплановане суттєве збільшення кількості національних природних парків (планують створити 19 нових НПП) такі зрушення необхідні.

УДК911.3:796.5(477)

Доан П. В.

СВІТОВІ ПЕРСПЕКТИВИ ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

У статті розкривається поняття фестивального туризму як однієї зі складових подієвого туризму, описується сучасний стан фестивального туризму в Україні та визначаються перспективи його розвитку до міжнародного рівня.

In this article is disclosed the concept of festival tourism as the branch of event tourism, also there is described modern state of festival tourism in Ukraine and determined prospects of its development to the international level.

Постановка проблеми. Протягом останніх декількох років питання розвитку туристичної галузі в Україні стояло достатньо гостро. У першу чергу цьому сприяло стрімке щорічне зростання числа іноземних туристів, які приїздили до нашої країни, що свідчить про зацікавленість нею іноземними громадянами. По-друге, причиною активної полеміки навколо даного питання стала підготовка України до чемпіонату „ЄВРО-2012”, зокрема, про необхідність вдосконалення туристичної інфраструктури. Але, звертаючи увагу лише на окремі складові туристичної індустрії, позитивного результату досягнути буде дуже важко. Галузь потребує системного розвитку, тобто, одночасного вдосконалення вже існуючих об'єктів рекреації та створення нових, використання закордонного досвіду управління закладами дозвілля та модифікації законодавства, яке регулює дану сферу. Крім того, треба розвивати ті види туризму, які в іноземних країнах вже стали звичними і популярними, а в Україні досі залишаються на аматорському рівні. Одним із таких є подієвий туризм. Сьогодні для людей із розвинених держав стало звичним і навіть повсякденним їздити на культурні, спортивні, громадські та інші заходи світового масштабу. Але для більшості громадян України такий вид рекреації все ще не є доступним, тому що він на порядок дорожчий за традиційні її види. Проте, ситуація з внутрішнім подієвим туризмом не така песимістична. На теренах нашої держави проводяться численні заходи, в яких беруть участь тисячі людей.

Предметом даної статті є саме фестивальний туризм як вид подієвого туризму. Щороку в Україні проводиться близько двохсот фестивалів різної тематики, які чомусь не мають достатньо прихильників за кордоном. Лише деякі з них мають міжнародний статус, але їх не відвідує така ж кількість міжнародних гостей, як скажімо, Октоберфест у Мюнхені, чи карнавал у Ріо-де-Жанейро. Тому вирішення цієї задачі є актуальним питанням і воно потребує уваги як органів державного управління, так і громадськості: організаторів, учасників та відвідувачів цих заходів.

Актуальність дослідження. Актуальність даного дослідження полягає в необхідності популяризації фестивального руху в Україні з метою його розвитку до міжнародного рівня. Оскільки цей вид туризму за кордоном захоплює все більшу частку ринку турпослуг, то для нашої країни, як і для будь-якої іншої, розвиток даної галузі є дуже перспективним. Для цього необхідно дослідити сучасний рівень розвитку фестивального туризму в Україні, порівняти його зі світовим, а також розробити програму виходу національного продукту на міжнародний ринок.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні основи подієвого туризму описані в науковій літературі дуже мало. Україномовних видань, в яких би розглядалося дане поняття немає. Серед російськомовних слід назвати працю Бабкіна А.В. „Спеціальні види туризму”, в якій подієвому туризму присвячений один із розділів. Зокрема, автор пропонує свою класифікацію даного виду рекреації, а також описує організаційні особливості різних його напрямків.

Фестивальному туризму в Україні як складовій подієвого до сьогодні також приділялося дуже мало уваги. Можна зустріти хіба що поодинокі публікації в галузевих журналах про окремі заходи такого характеру, але вони не мають наукової цінності, а носять лише культурно-просвітницький характер. Однієї ж систематизованої праці, присвяченої фестивальному туризму в Україні досі не існує. Найінформативнішими з даної теми є Internet ресурси. Так, для наймасштабніших фестивалів створені власні сайти, на яких міститься інформація про організаторів, програму, час святкування, туристичну інфраструктуру, транспортне сполучення території проведення заходу тощо. Але знову ж таки ця інформація не носить науково характеру.

Формулювання цілей статті. У першу чергу треба визначити поняття подієвого туризму та його видів, а також місце фестивального напрямку в його структурі. Спробувати систематизувати існуючі дані про фестивалі на території України та виокремити ті з них, які є найперспективнішими, притримуючись регіонального принципу.

Мета статті. Метою написання даної статті є привернення уваги до питання необхідності розвитку фестивального туризму в Україні, який на даний момент знаходиться чи не на аматорському рівні. Про це свідчить той факт, що організацією лише деяких фестивалів займаються професіонали, які залучають спонсорів, поширюють рекламну продукцію, запрошують міжнародну публіку тощо. Але більшість таких заходів започатковуються місцевими активістами-аматорами й у кращому випадку відомі на локальному рівні.

Виклад основного матеріалу. Подієвий туризм — це новий напрямок у туризмі, основною метою якого є відвідування тієї, чи іншої події культурного, спортивного, економічного чи громадського життя суспільства. Він поєднує в собі традиційні види рекреації разом із участю в різноманітних заходах світового масштабу. Цільовою аудиторією даного виду відпочинку є забезпечені туристи із заробітком вище середнього рівня та компа-

нії, які складаються з декількох пар [2, с. 63]. За масштабом подієвий туризм буває національного та міжнародного рівнів [2, с. 63]. За тематикою його класифікують по-різному. Зокрема, А.В.Бабкін у своїй роботі „Спеціальні види туризму” виділяє: національні фестивалі та свята; театралізовані шоу; фестивалі кіно й театру; гастрономічні фестивалі; фестивалі й виставки квітів; покази мод; аукціони; фестивалі музики й музичні конкурси; спортивні події. Беручи за основу класифікацію подієвого туризму за тематикою А.В.Бабкіна, можна стверджувати, що саме фестивалі є найпоширенішим його видом. Тому за часту фестивальний та подієвий туризм розглядають як тотожні поняття, але ми вже переконалися в неправильності такого твердження, тому що перше з них є складовою останнього.

Що ж до етимології самого слова „фестиваль”, то воно походить від латинського *festivus* — „святковий”. Спочатку воно вживалось як прикметник і означало будь-яке церковне святкування, а перше зафіксоване його використання у ролі іменника датується 1589 р. [1]. Сьогодні фестиваль визначають як масове свято, на якому показують досягнення певного виду мистецтва [4, с 653].

За останні роки фестивальний рух в Україні розвивався досить динамічно. У різних регіонах нашої держави щороку проводяться численні заходи такого характеру, про що свідчать статистичні дані Українського центру культурних досліджень Міністерства культури і туризму України (див. рис. 1).

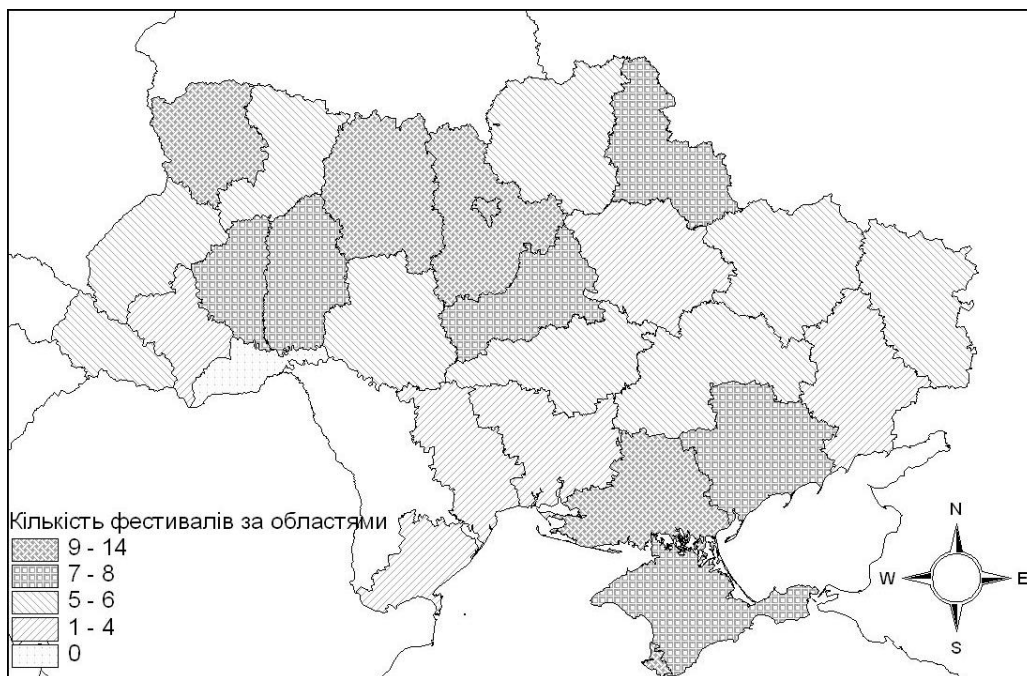

Рис. 1. Кількість щорічних фестивалів за областями України (за даними [3])

Незважаючи на велику кількість фестивалів, які проводяться в Україні, міжнародний статус мають лише окремі з них. Тому для того, щоб привернути увагу до України на світовому ринку, треба створити державну програму розвитку. Зокрема, доцільним є виокремлення регіональних

центрів фестивального туризму. На думку автора, такими можуть стати Міжнародний музичний фестиваль „Країна мрій” на півночі України, Міжнародний фестиваль „Великдень у Космачі” на заході, Міжнародний фестиваль „АртПоле” у центральному регіоні, Одеська Гуморина на півдні, та Національний Сорочинський ярмарок у східній частині України. Вони обиралися за принципом масштабності проведення та можливості репрезентації тієї чи іншої частини держави. Розглянемо проблеми, варіанти їх вирішення, а також перспективи кожного із названих фестивалів.

Міжнародний музичний фестиваль „Країна мрій” щороку проводиться в Києві, у червні місяці. Він охоплює не тільки виступи музичних гуртів, а й різноманітні майстер-класи етнічних танців, співу, бойових мистецтв тощо. Його було створено за ініціативи організатора і соліста гурту „ВВ” — Олега Скрипки, який давно займається пропагуванням української культури за кордоном. У рамках „Країни мрій 2009” брали участь гості з Японії, Норвегії, Румунії та Литви. Слід зауважити, що на відміну від інших регіонів України, у Києві є можливість поєднання різних видів рекреації за рахунок розвиненішої інфраструктури туризму. Її наявність створює перспективу залучення аудиторії, яка звикла до високого рівня сервісу, але за умови її подальшого вдосконалення. Адже привернути увагу туристів, яким би було цікаво відвідати цей фестиваль, але які не можуть собі відмовити в комфортних умовах проживання, якісному харчуванні і такє інше, неможливо за відсутності наявної матеріально-технічної бази індустрії гостинності. Отже, у столиці в першу чергу вдосконалення потребує сам фестиваль, а тільки потім інфраструктура. Ця риса відрізняє „Країну мрій” від інших регіональних центрів.

Міжнародний фестиваль „Великдень у Космачі”. Мабуть, ніщо не може так яскраво представити Західну Україну, як Гуцульщина. Своєрідним центром самобутньої й неповторної гуцульської культури є село Космач Івано-Франківської області. Протягом останніх трьох років (2007-2009) на початку травня тут проводиться Міжнародний фестиваль „Великдень у Космачі”, в рамках якого регулярними стали з’їзд писанкарів та симпозіум з гончарства. У 2009 році на нього було запрошено представників з багатьох країн, зокрема Франції, Великобританії, Німеччини, Польщі, Росії, США, Канади, Бразилії та Венесуели. Особливої уваги в цьому регіоні потребує транспортне сполучення, оскільки, як і для всієї західної частини нашої держави, їй характерний дуже низький рівень розвитку. Краща ситуація із закладами розміщення та харчування, але їх рівень обслуговування не може забезпечити їм діяльності в світовому масштабі. Позитивним моментом є гостинність місцевого населення, а також його активна участь у розбудові системи національних осередків сільського зеленого туризму. Центр фестивалю розміщений неподалік від міст, багатих історико-культурною спадщиною — Коломиї, Чернівців, Івано-Франківська, а, отже, туристам можна запропонувати їх відвідування. Крім того, гостям можна організовувати поїздки й до природних об’єктів: Карпатського біосферного заповідника, природного заповідника „Горгани”, Карпатського

національного парку, водоспаду Шепіт і так далі. Узагалі, Карпати є одним із найпопулярніших місць відпочинку в Україні, тому розвиток матеріально-технічного забезпечення цієї території дасть значний економічний ефект.

Міжнародний фестиваль „АртПоле” — наймасштабніший фестиваль Поділля, більш відомий, як „Шешори”. Цей захід щорічно проходить в середині липня на Вінниччині — у селі Воробіївка Немирівського району. Основна тема „АртПоля” — взаємодія людини з навколишнім середовищем, тому він міг би бути цікавим для іноземців, особливо із розвинених країн, тому що для них спілкування з природою є не настільки доступним, як для українців. Його можна розглядати як об’єкт екологічного туризму і, зважаючи на їх недостатність в Україні, подібні етнокультурні, суспільні та інші заходи могли би стати чудовою альтернативою. У 2009 році до участі у фестивалі були запрошені гості зі США, Росії, Білорусії, Польщі, Чехії, Франції, Великобританії та Швеції. Організаторами передбачені різноманітні екскурсії, що відрізняє його від інших. Крім того, „АртПоле” поєднує в собі стандартні елементи програми разом із унікальними виступами нетипових театральних шкіл, уроками кінематографу, музичної імпровізації тощо. Проект розвитку цього регіону в першу чергу має стосуватися туристичної інфраструктури. Територія відчуває гострий дефіцит в категорійних закладах розміщення. Сфера громадського харчування розвинена краще, але недостатньо для міжнародного туризму. Транспортне сполучення території має задовільний стан — за даними Вінницької обласної державної адміністрації управління транспорту більше 94 % доріг мають тверде покриття.

Одеська Гуморина — це фестиваль сміху. Він відрізняється від інших запропонованих регіональних центрів своєю концепцією, але не масштабістю. Даний захід найяскравіше передає колорит південної України, тому обрано було саме його. День гумору святкують не тільки в Україні, а й за кордоном. Зокрема, у Франції, Великобританії, Італії, Швейцарії, Росії, Німеччині, Фінляндії, США, Індії та Австралії. Географія досить широка, тому можна з упевненістю стверджувати, що Гуморина в Україні могла би стати великим міжнародним центром святкування Дня гумору. Інфраструктурне забезпечення індустрії туризму в Одесі перебуває на етапі становлення. У місті проводяться численні реконструкції об’єктів рекреації та дозвілля. На даний момент кількість закладів харчування та розміщення високого класу недостатня, тому першочерговим завданням є розвиток функціонально-господарської підсистеми індустрії гостинності. Також, на відміну від інших фестивалів, надзвичайно важливим саме для Гуморини є популяризація заходу за кордоном. Це пояснюється тим фактом, що тільки в Одесі святкування Дня гумору проходить так масштабно, і країни, де також відзначають це свято є потенційними ринками збуту даного товару. Не слід також нехтувати тим позитивним фактором розвитку туризму, що Одеса є приморським курортом. Отже, перспектива очевидна за умови досягнення належного рівня сервісу.

Національний Сорочинський ярмарок — це щорічний культурно-торговельний фестиваль, який проводиться в кінці літа на Полтавщині. На приїжджих туристів тут працюють мало не всі господарі будинків, які до початку серпня готують свої помешкання для прийому гостей. Так, Великі Сорочинці можна умовно класифікувати як один великий осередок сільського зеленого туризму в Україні. На ярмарок приїзять туристи з Литви, Угорщини, Грузії, Росії, Естонії та Канади. Для створення турпродукту, основою якого буде Сорочинський ярмарок, можна використати численні туристсько-рекреаційні ресурси Полтавщини. Серед природних — це, звичайно, цілющі мінеральні води, пелоїди, соснові ліси, кліматичні ресурси. Серед історико-культурних пам'яток — Державний історико-культурний заповідник „Поле Полтавської битви”, Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Державний музей-заповідник М.В.Гоголя, Більське городище (залишки найбільшого поселення Європи доби раннього заліза), піраміди-усипальниці в селах Комендантівка (належала роду Білевичів) та Березова Рудка (частина маєтку Закревських) і так далі. Отже, для туристів можуть бути запропоновані різноманітні варіанти дозвілля.

Індустрія гостинності в регіоні розвинена не достатньо. Найближчими містами з більш-менш прийнятною інфраструктурою є Полтава, Миргород, Кременчук, Кобеляки, Лубни, Пирятин і Хорол. На території області розташований єдиний об'єкт, який міг би задовольнити вимоги найвибагливішого клієнта. Це — сосновий SPA-курорт „Буймерівка”, розташований за 100 км від Великих Сорочинців. Даний комплекс володіє сучасними європейськими умовами проживання, належним рівнем харчування, там надають послуги SPA, проводять процедури індійської медицини (аюрведа), влаштовують розважальні шоу та концерти, а також є облаштовані приміщення для конференцій та бізнес-зустрічей.

Отже, запропоновані вище регіональні центри фестивального туризму є дуже перспективними. Кожен із них має ряд унікальних характеристик, які зацікавлять міжнародних туристів, та певну кількість недоліків, які треба усунути для досягнення бажаної мети. Оцінюючи сучасну тенденцію зростання числа іноземних рекреантів, які щороку відвідують Україну, стає зрозумілим необхідність розвитку туристичної галузі й, зокрема, її інфраструктури. Тому вдосконалення будь-якої зі складових індустрії дасть позитивний ефект на кількість відвідувачів. А, зважаючи на динамічне зростання частки подієвого туризму в структурі індустрії міжнародного туризму, розвиток саме цього напрямку необхідно вносити до першочергових завдань загальнодержавного плану розвитку галузі.

1. Festival. - [Електронний ресурс]. — Режим доступу до статті: <http://en.wikipedia.org/wiki/Festival>.
2. Бабкін А.В. Спеціальні види туризму.— Ростов-на-Дону: Фенікс, 2008. — 256 с.
3. Різник О.О., Безклубенко С.Д., Дем'ян В.Д. Проблеми державної політики щодо розвитку пісенного жанру як чинника духовно-етичного виховання в Україні XXI століття http://www.culturalstudies.in.ua/2006_zv_riznik_2.php#.
4. Тлумачний словник української мови [уклад. В. Яременко та ін.]: у 3 т.— К.: Аконіт, 2004.— Т. 3.— 862 с.